

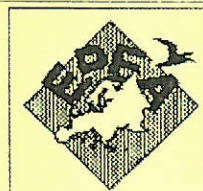
foko-nytt 1/98

FOKO

Forum for opplæring innenfor
kriminalomsorgen

NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON
EDUCATION ASSOCIATION

EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION

Lederens hjørne

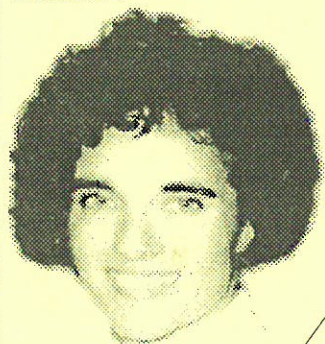
Når dere leser FOKO-nytt er situasjonen avklart for denne gang, men usikkerheten i skrivende stund synes nå større enn noen gang. Samtidig er situasjonen også mer dramatisk nå enn tidligere med hensyn til å opprettholde nåværende undervisningstilbud, og jeg er meget bekymret og skuffet over at vi ikke har klart å komme ut av dette økonomiske uføret. Dere skal i alle fall vite at vi gjør vårt beste, og at ingen politikere skal komme og si at de ikke er blitt orientert om tilstanden.

Av hyggelige ting kan vi melde at FOKO har delt ut det første stipendet på 7500 kr. Det er delt ut til Gro Toldnes og Gudrun Halvorsen fra Steinkjer.

Oppfølgingsklassen i Steinkjer har de to siste årene arbeidet med prosjektarbeid, og årets prosjekt går under benevnelsen «Naturopplevelser med estetisk uttrykk». Dette prosjektet var utgangspunktet for søknaden til FOKO-stipendet. Gjennom sitt prosjekt har de knyttet direkte kontakter med lokale kunstnere og er nå interessert i å bli kjent med liknende arbeider andre steder. De har lest studierapporter fra irske fengsler og ønsker nå å få høre hva disse fengslene og oppfølgingsprosjektene i Dublin vektlegger og utretter. Stipendmidlene skal brukes til en studietur til Irland som forhåpentligvis vil gi inspirasjon, korreksjon og nyttig læring for det videre arbeidet. Styret i FOKO mener at dette prosjektet og oppfølgingen bidrar til å kaste lys over den mest sårbare av alle faser nemlig løslatelsen og oppstarten til et annerledes liv. Søknaden forteller om nytenking i forhold til tradisjonelt faginnhold.

FOKO gratulerer Gro Toldnes og Gudrun Halvorsen med stipendet, og vi kan alle glede oss til å lese om deres tur til Dublin i FOKO-nytt.

Uansett står en sommer for døra og FOKO ønsker at alle kommer vel gjennom den og stiller med nye krefter til høsten. Til dere alle, glem ikke Sørmarkaseminaret i oktober!

Innhold

leder	2
foreløpig program Sørmarkaseminaret.....	3
naturbarn av god kvalitet.....	4
krom 30 år.....	5
nytt fra Stortinget, spørretimen.....	6
undervisningskutt i fengslene	7
opplæring i irske fengsel	8
kif-skolen i Steinkjer	12
kuf-komiteen på Ila	17
om å bli lærer	18
vedtekter FOKO.....	21
EPEA Bulletin.....	22

Joda, vi må fortsatt håpe

På side 6 finner dere gjengitt en interessant ordveksling mellom stortingsrepresentant Sigvald Oppebøen Hansen og utdanningsminister Jon Lilletun som fant sted på Stortinget 27.mai i år. Les den! Vi gir forøvrig gjerne en blomst til Oppebøen Hansen for det arbeidet han gjør som saksordfører for feltet vårt! Nå får vi bare håpe at Lilletun følger opp sin egen målsetting:

"..mitt mål ved budsjetthandsaminga i haust er å bryte tradisjonen med at ein ikkje skal få kompensert lønns- og prisauke".

Gang på gang har FOKO påpekt overfor departement og stortingspolitikere at man må endre budsjetttrutinene og gjøre noe med det store etterslepet som har ført til dårligere opplærings-tilbud til innsatte og løslatte. Det har vi også gjort i forbindelse med budsjettrevisjonen i vår. Men nå har vi ikke vært aleine om gjøre det. KIF-kontorsjefer og fengselsdirektører har gått ut med krav om å snu trenden. Og den nye utdanningsdirektøren i Hordaland, Kjellbjørg Lunde, har holdt pressekonferanse om de alvorlige nedskjæringene vi opplever nå. Dere finner oppslag fra Bergens Tidende på side 7.

Kanskje kan slike utspill vekke noen fra dvalen....Vi må fortsatt håpe.

Leif Lyngstad

Foreløpig program Sørmarka-seminaret 23. - 25.10.1998

Fredag 23.10

11.00	Registrering
12.00	Lunsj
13.00	Åpning v/Ingunn E. Kleivan
13.10	«Hvorfor så stille?» v/Erik Såheim, Bastøy Landsfengsel
15.00	Pause
15.30	«Hårdare tag - lås inn dom jävlarna» Gotland Teater v/Anders Peedu
17.00	Arbeid i grupper med problemstillinger frå foredrag og teater.
18.30	Avslutning for dagen
20.00	Middag

Lørdag 24.10

08.00	Frokost
09.00	Nettverksarbeid v/Live Fyrand, Diakonhjemmets høyskole

11.00	Kaffe/te
11.30	Nettverksmodellar, gode eksempel, rullering v/Synnøve Formo - Ringerike kretsfengsel v/Ewald Nebelung - Berg kretsfengsel v/GVO - avd. Bryn A/S Industritjenester v/diverse andre oppfølgingsklasser - KiF- Oslo nord
12.15	Pause
12.30	Nettverksmodellar held fram
13.00	Lunsj med høsttur i skogen
15.00	Rapport - opplæring innanfor kriminalomsorgen v/Torfinn Langelid, Statens Utdanningskontor i Hordaland
16.15	Pause

16.30	Årsmøte i FOKO
18.30	Avslutning for dagen
19.30	Festmiddag

Søndag 25.10

08.30	Frokost
10.30	Stortingsmelding 27 1997/98 v/Erik Lund-Isaksen
12.00	Pause
12.15	Oppsummering, evaluering
13.00	Lunsj og avreise

FOKO-kontingent 1998

Mange har benytta den tilsendte giroen. Takk for det. De av dere som av en eller annen grunn ikke har fått sendt hundrelappen ennå, oppfordres herved til å gjøre det. Og så kan dere gjerne bruke juni til å verve nye medlemmer. Vervebrosjyre kan dere få av oss.

FOKO-nytt 1/98

Utgiver:

FOKO

Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen

NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON EDUCATION ASSOCIATION

Ansvarlig:

Leif Lyngstad

KVS/Skien kretsfengsel
Boks 2720 Kjørbekk, 3702 Skien
E-mail: Klostfeng@online.no

Telefon 35 90 05 24, Fax 35 90 05 28

Naturbarn av god kvalitet

Portrett av Viggo Haukland - 70 år

Intervjuere; Inger Degerstrøm Celius (fengselsprest) og Irene Kosi (sosialkonsulent)
Foto: Per Sneeggen

Vil du møte en livsglad, engasjert, humoristisk, direkte og trygg person, er Viggo mannen. Viggo er noe for seg selv og mye for andre. Et naturbarn av god kvalitet. Rørslig og liketil, stor og uhøytidelig. Han er glad i livet og elsker mennesker. Det merker vi som holder til her på Tunga. Både innsatte og ansatte.

Hans humoristiske sans og enorme generøsitet gjør noe med oss andre. Det er lett å bli glad i Viggo. Kanskje det er fordi han i sin ekthet er glad i seg selv. Humøret stiger når vi er i nærheten av ham. I Viggo møter vi så mye varm menneskelighet.

Og er det noe fengslet trenger, så er det vel nettopp det. Derfor har han fått mange venner her.

Hva har det gjort med deg som menneske å være lærer på Tunga?

Det har vært elleve fantastiske år. Jeg har vært lykkelig og glad over å være i fengslet. Fangene har vært en stor ressurs for meg å arbeide med som enkeltmennesker og gruppe. Mitt syn på hvordan det er å være taper, har blitt modnet. Jeg har fått forsterket min holdning.

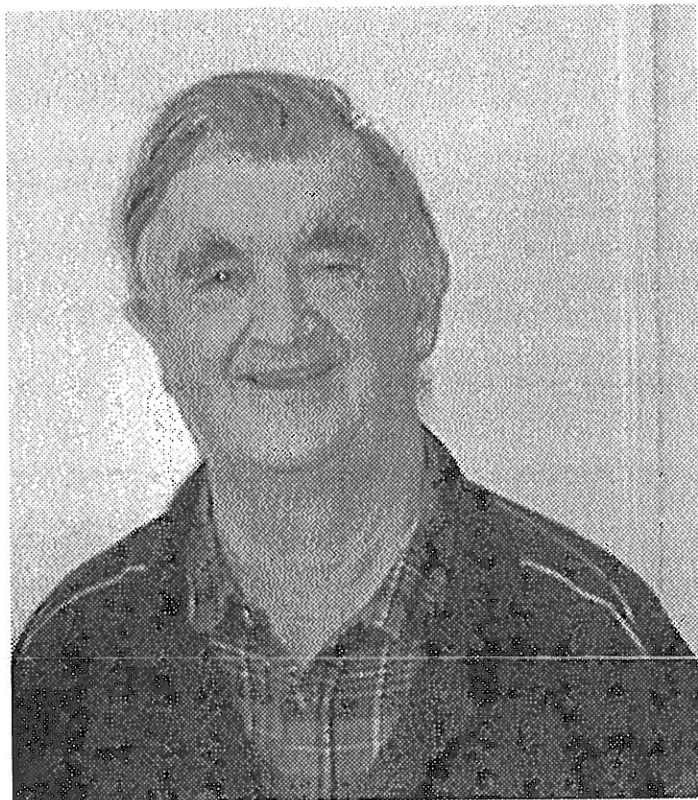
Hva mener du med forsterket holdning?

Jo, når du spør hvilke tanker jeg har om den innsatte som elev, i forhold til en vanlig elev, da spør jeg: Hvem er fangen?

Når Viggo spør slik er vi inni hans mest brennbare felt. Hertet slår fortere enn ellers. Ditt hjerte brenner for fangene, det merker vi godt. Kan du si litt om det?

Ja, jeg prøver å møte dem som mennesker. Hva de har gjort, spør jeg aldri om. Det er mennesket jeg er interessert i. Mennesket bak rollen. Det er ham jeg vil bli kjent med. Jeg starter alltid med en lang samtale for å bli kjent med ham. Fangen har liten selvtillit og lav selvfølelse. De fleste er sosiale tapere som har snublet seg gjennom livet.

Derfor må jeg aller først finne ut hvem fangen er. Hvilke behov han egentlig har. Den kjente filosof Søren Kierkegaard sier det slik: «Skal man i sannhet hjelpe et menneske, må vi finne mennesket der det er.»

Hva er det viktigste for deg å formidle til din elev?

TRYGGHET, svarer Viggo med et fast blikk. De skal ikke være redde. Jeg rører ved deres oppfatning av dem selv og gir dem trygghet på deres egenverdi. Menneskeverdet HAR de. Det er ikke noe de gjør seg fortjent til.

Kan du si noe konkret hva du gjør i timen?

En gang i uka har vi noe som heter selvtillitstime. Da leser vi aviser. De finner noe de er interessert i og kan en del om. Da bekrefter jeg dem positivt ved å lytte til hva de tenker og føler omkring dette tema. Jeg vil være med på å hjelpe dem til å mestre ting. De trenger å tro på seg selv. Bekreftelse på at noe kan de.

Ellers bruker jeg meg personlig. For jeg tror at den beste læreboka er meg selv. De lytter interessert til det jeg har å fortelle fra min oppvekst og fra krigens dager. Eksempelfortellinger engasjerer dem og legger premisser for videre læring og refleksjon.

Hva med ditt forhold til andre lærere?

Som undervisningsinspektør er jeg leder for tre avdelingsledere som hver har ansvar for sine avdelinger. Vi møtes for å drøfte pedagogiske opplegg. Lærerne arbeider i team hvor de sammen finner ut hvordan de kan være best mulig lærer for den enkelte fange. I teamet er de også forpliktet til å dele med kolleger hva de har lært på et kurs eller seminar.

I læringsprosessen er eleven den viktigste. Hvem er han? Hvor går behovene? Og hvordan kan vi møte ham eller henne på deres nivå? Vi skal ikke forsterke deres nederlagsfølelse, men hente frem vekstpunktene og bygge videre på dem, sier Viggo som vi forbinder med varme og omtenkksomhet.

Stikkordet er Wienerbrød.

For alle oss som har daglig kontakt med Viggo vil wienerbrød være en kakesort vi forbinder med medmenneskelighet. Uten foranledning dukker det opp runde wienerbrød i kjølvannet av Viggo. Kolleger, ansatte og ikke minst innsatte har fått et spesielt forhold til wienerbrødet. Her er nok mottoet: ingen nevnt, ingen glemt. Men vi vet alle at forskjellsbehandling ikke er Viggo sin sterke side. Vi vet også at elevene som har trådt feil i forhold til fengelsreglementet og må sone isolert en stund uten skolegang får besøk av Viggo med bakeripose i handa og gode ord.

Men hva forbinder Viggo selv med delikatessen wienerbrød i sitt arbeid?

Jeg bruker det som et redskap for å skape god stemning og spre glede rundt meg. Kanskje litt klovneri - ?

Er det noe i fengselsreglementet som du gjerne skulle ha sett fjernet?

Rusmisbrukere bør ikke være i lukka fengsler. Det skulle ha vært flere åpne fengsler der innsatte fikk utvikle mer selvstendighet og selvtilit. Her (Tunga) er det for lite rom for det. Innsatte skal jo ha alle demokratiske rettigheter utenom frihetsberøvelsen.

Hva synes du om utviklingen i kriminalomsorgen?

Jo, en viss aning av lys i tunnelen er der. Jeg har lest kriminalomsorgsmeldingen og finner et humant syn. Når det gjelder skolen vår føler jeg støtte både ifra fengselsledelse og Brundalen v. g. s. for at fengelsundervisningen skal fortsette. Vi har en fin dialog gjennom noe vi har kalt FORUM (Kif, direktør, Brundalen og Fylkeskommunen)

Mange vil hevde at du er en kompromissløs leder når det gjelder elevenes beste. Er du det?

Jeg tar elevene veldig på alvor. Jeg tror på teamarbeid og ikke personlige happeninger. Lærerne har fått kurs, skole-ring nettopp for å nå felles mål til elevenes beste. Jeg vet at det er mange «der ute» som ikke liker meg, men jeg vet også at fangene er glad i meg.

Take me, or leave me. Jeg er så heldig at jeg er glad i meg selv og kan nettopp av den grunn være glad i andre.

Viggo avslutter med å si at disse 11 årene i kriminalomsorgen har vært fantastiske år. 5 av disse årene som leder for fengelsundervisningen på Tunga, Kif og Leira.

Livsgleden til Viggo er sterk og den har han til fulle også formidlet til alle oss andre. Som vi alle vet skal Viggo nå tre inn i pensjonistenes rekke, men forventningene er store til at han fortsatt vil holde kontakten. Innsatte og ansatte kommer til å savne deg!

KROM 30 år

KROM inviterte for tjuende gang til kriminalpolitisk konferanse på Synnseter/Spåtind i tiden 8. til 11. januar 1998. Konferansens første tema «Trenger vi kriminalitetsbegrepet?» ble belyst av to innledere, statsarkivar Hans Eyvind Næss som behandlet emnet fra historiekrnes perspektiv, og førstemanuensis Hedda Giertsen, fra kriminologens ståsted.

Etter skitur og lunch ble nok et spørsmål reist: «**Trenger vi nye politimetoder?**» Innlederne tok utgangspunkt i NOU 1997:15 «Etterforskningsmetoder for bekjempelse av kriminalitet, delinnstilling 2» og her møtte Arne Johannessen, Politiets Fellesforbund, førstekonsluent Grete Søreide Lauridsen, Datatilsynet og advokat Regine Ramm Bjerke.

Lørdag åpnet programmet med spørsmål nummer tre: «**Trenger vi streng(re) straffer?**» Temaet var todelt, *Glattceller og isolasjon i norske fengsler*. Deretter *Politikernes straffepolitikk i valgkamp*. Panel deltakerne her var blant annet ekspedisjonssjef Erik Lund-Isaksen, professor Nils Christie og journalist Arne Holm.

Om kvelden var det festmiddag på Synnseter med god mat og morsomme taler fra grunnleggerne og tidligere medarbeidere som mintes de første år i KROM. En ekstra takk ble rettet til Arne Heli som har arbeidet for KROM fra første dag og som fremdeles gjør en iherdig innsats for foreningen.

Det siste spørsmålet på konferansen, nemlig «**Trenger vi nye straffer? Profesjon og straff**» ble diskutert søndag formiddag. Denne gangen var utgangspunktet administrasjon av nye straffereaksjoner, hjemmesoning m.v. Her fikk vi blant annet en fyldig rapport fra leder Lars Ågarp, Frivården i Luleå, som redegjorde for erfaringer, positive og negative, med elektronisk kontrollsystem i forbindelse med fullbyrding av straff utenfor anstalt.

Inger Charlotte Bull

Spørretimen 27. mai 1998

Spørrer: Hansen, Sigvald Oppebøen (A) Komite: Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
Rettes til: Kirke-, utdannings- og forskningsministeren

Svarer: Lilletun, Jon (KrF)

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg skal tillate meg å stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskningsministeren:

"Tilskot til opplæring innafor kriminalomsorga er ikkje auka dei siste åra. Dette har ført med seg ein gradvis reduksjon av timetalet, og tilbodet ved fleire anstaltar er no alvorleg svekt. På sikt kan ein frykte ein dramatisk nedbygging av opplæring innafor kriminalomsorga. Er dette ein politisk utvikling som statsråden ønskjer?"

Statsråd Jon Lilletun "Tilskot til opplæring innafor kriminalomsorga" er eit øyremerkte tilskot til kommunesektoren. I statsbudsjettet er øyremerkte tilskot til kommunesektoren sett i samanheng med det samla økonomiske opplegget for sektoren. I ei årrekke har ein utforma økonomiske opplegg for kommunesektoren med ei nominell vidareføring av denne typen tilskot. Med andre ord: Det har mangla inndekking som følgje av prisstiging. Eg er samd i at eit slikt opplegg over tid kan føre til ei nedbygging av opplæring innafor kriminalomsorgen. Dette er ikkje ynskjeleg. Utdanning er den beste form for rehabilitering me kan tilby, og bør sjølvstendig byggjast ned på denne måten. Eg vil vurdere problemstillinga i samband med statsbudsjettet for 1999.

Eg vil elles gjere merksam på at departementet set i gang eit arbeid for å få ei forskarbasert evaluering av fengselsundervisninga for å sjå på måtane den vert gjennomført på, og korleis den vert tilrettelagt.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): - Eg takkar statsråden for svaret.

Det har, som tidlegare sagt, vore såkalt krise innafor fengselsundervisninga dei siste åra, og då legg eg ikkje skylda berre på dagens regjering. Det er fleire som må vere med og dele skyld her. Det er faktisk slik at enkelte institusjonar og anstaltar har redusert sitt tilbod med opptil 40 %, og det er ganske dramatisk for dei det gjeld.

Nå er det slik at kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen kvart einaste år sidan 1993 har sagt i sine merknader at dei ønskjer å styrkje dette området, og det blir på mange måtar eit paradoks når Stortinget seier mange fornuftige ord på dette området, og så skjer det i røynda ingenting. Er det sånn at ein kan forstå statsråden slik at

han vil prioritere dette området i statsbudsjettet for 1999?

Statsråd Jon Lilletun: Eg er samd med representanten Oppebøen Hansen i at det er sagt mange kloke ord i høve til dette i mange stortingsinnstillingar, og det er kanskje meir fortent her enn mange andre plassar. Samstundes vil eg ikkje nekte for at mengda av kloke ord i innstillinga på merknadssida - og nå snakkar eg av erfaring - blir vanskelege å følgje opp totaliteten av. Men eg vil likevel imøtekomme spørjaren på den måten og seie at mitt mål ved budsjetthandsaminga i haust er å bryte tradisjonen med at ein ikkje skal få kompensert lønns- og prisauke osv. Det er det mitt mål å få til, men vi står framfor tøffe prioriteringar, så me får sjå når resultatet ligg føre, men eg er glad for at Stortinget skuv på.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg takkar statsråden for svaret og det bitte lille positive elementet som var i hans svar, at han vil bryte tradisjonen med at ein ikkje skal få kompensert lønns- og prisstiging.

Men eit anna spørsmål som dukker opp i den samanhengen er jo da kva da med etterslepet, som dei skulle for så vidt hatt gjennom dei siste fire - seks åra. Det er ei klår melding nå frå utdanningsdirektøren i Hordaland, som administrerer denne ordninga, om at nå må det politiske miljøet på Stortinget signalisere klårt og gjere det tydeleg, sånn at dei eventuelt kan varsle om framtida, slik at ein for så vidt kan ha ei planlagt nedbygging. Eg oppfattar nå statsråden som positiv - at han vil oppretthalde nivået, at han gjennom statsbudsjettforhandlingane for 1999 vil vere med på å styrkje dette området,

Statsråd Jon Lilletun: Representanten Oppebøen Hansen har forstått meg heilt rett, men eg vil gjerne kome med følgjande tillegg: Det er to ting vi må gjere. Det eine er å sjå på nivået, som har hatt den utviklinga Oppebøen Hansen nemnde. Det andre er å få ei evaluering av måten dette her vert lagt opp på, for ein møter stadig påstandar om at det her er svært mykje individuell undervisning og lite samordning. Det er klart at ein ikkje utan vidare kan rekne med å få fylt opp klassane her. Det er ikkje ein gong ønskeleg at det vert for mange samla klasser. Eg trur likevel det er klokt å sjå igjennom måten ein gjer det på, Elles hadde representanten Oppebøen Hansen oppfatta statsråden heilt rett.

Undervisningskutt i fengslene

Mangler penger:

Undervisningstilbudet ved flere norske fengsler må legges ned fra 1. august 1999 hvis ikke virksomheten tilføres mer penger.

ASMUND EGELAND (Bergens Tidende)

Det sier utdanningsdirektør i Hordaland, Kjellbjørg Lunde. Det er hun, som sjef for Statens utdanningskontor i Hordaland, som har ansvar for tilsyn og kontroll med fangeopplæringen her i landet.

- Det er uforståelig for meg at vi ikke greier å opprettholde tilbudet til de innsatte så lenge Stortinget har gitt dette arbeidet så høy prioritet, sier Kjellbjørg Lunde til Bergens Tidende.

Klar beskjed

Nå gir hun Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet klar beskjed. Siden 1994 har timetallet innen fengselsundervisning sakte, men sikkert blitt redusert. I 1994 var budsjettet på 71 millioner kroner. I 1998 er budsjettet på 77,7 millioner kroner, men økningen skyldes stort sett et nytt undervisningstilbud ved Ringerike kretsfengsel. Pengepotten som går til opplæring av fanger, er ikke blitt pris- og lønnsjustert de siste årene, til tross for at Utdanningskontoret i Hordaland har påpekt dette en rekke ganger. Resultatet blir at færre fanger får undervisning.

Sikre nivået

I dag er det undervisning ved 33 av landets 43 anstalter. Vi har oppfølgingsklasser 11 steder rundt om i landet. Det er ikke mulig å opprettholde kvaliteten på dette tilbudet med dagens bevilgning. Hvis det ikke blir gjort noe med etterslepet i budsjettet for 1999, vil vi foreslå å legge ned under-

Utdanningsdirektør i Hordaland, Kjellbjørg Lunde-, sier det ikke er mulig å opprettholde kvaliteten på fengselsundervisningen med dagens bevilgning.

visningstilbudet ved en del anstalter for å sikre et visst nivå og innhold i undervisningen ved de andre anstaltene, sier førstekonsulent ved Utdanningskontoret i Hordaland, Torfinn Langelid.

Hvilke fengsler dette eventuelt vil gå ut over må drøftes nærmere.

Men skoler og fengsler bør få varsel om nedlegging av undervisningsvirksomheten i et foreløpig tildelingsbrev høsten 1998, slik at nedleggingen kan gjøres gjeldende fra 1. august 1999, sier Torfinn Langelid.

Bekymring

Han ser med bekymring på fremtiden for opplæringen av denne gruppen.

Det er gjerne innsatte som trenger undervisning mest. I fengslene er det

mer lese- og skrivevansker enn ellers i befolkningen. Hvis nedlegging blir en realitet, er det også et paradoks at kriminalomsorgen må finne fram til andre tilbud. Utgiftene for staten blir derfor ikke mindre, sier Langelid.

Flere fengselsdirektører har gitt uttrykk for sin bekymring i brev til Utdanningskontoret i Hordaland.

Ned 27 prosent

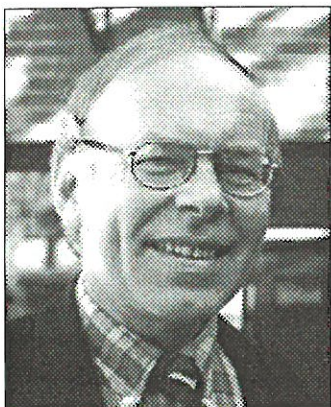
Ved Åsane videregående skole, avdeling Bergen landsfengsel, er undervisningen redusert fra 415 timer til 300 timer pr uke fra 1994 til 1998. Nedgangen er på 27 prosent. Ved Ullersmo landsfengsel er timetallet redusert med 21 prosent, mens Trondheim kretsfengsel har hatt en reduksjon på over 41% siden 1992.

Størstedelen av bevilgningen til fengselsopplæring er lønn til lærere. Lønnsoppgjøret for 1998 vil derfor føre til ytterligere reduksjon i timetallet.

fakta/fengselsopplæring

- ☐ Det finnes 807 elevplasser ved norske fengsler.
- ☐ Dette er en nedgang i forhold til tidligere år.
- ☐ En fjerdedel av fangene får grunnskoleopplæring. Halvparten får videregående opplæring, mens resten tar diverse kurs.
- ☐ Ca. en tredjedel av innsatte i fengsler som har opplærings-tilbud benytter seg av dette tilbudet.
- ☐ 280 lærere er ansatt, enten på hel- eller deltid.

Opplæring i irske fengsel med vekt på praktisk-estetiske fag

Rapport fra studietur til
Irland i september 1997
v/Torfinn Langelid,
Statens utdanningskontor
i Hordaland

Kort omtale av dei ulike anstaltane/oppfølgingsprosjekta:

Cork Prison

Fengslet har plass til 260 innsette med ei blanding av langtids-og korttidsdømte. I tillegg er der mange unge (juvenile offenders) blanda med vaksne.

Tradisjonen i irsk kultur tilseier stor vektlegging på ikkje-kompetansegejvande kurs. I fengsla gir dette seg utslag i at omlag bare 1/3 av undervisningstilboda er kompetansegejvande, medan resten er ikkje-kompetansegejvande tilbod.

Skolen i Cork legg stor vekt på ulike tilbod i formingsaktivitetar. Det kan vera tilbod i; keramikk, teikning, måling. Det er laga korte modulstrukturerte læreplanar til dei ulike emna. I tillegg er det gymnastikk, yoga-og dramakurs, kurs retta mot alkoholmisbrukarar og tilbod om å ta enkeltfag innan allmenne fag og slik byggje seg opp til ein fullstendig eksamen.

Bakgrunnen for å leggje så stor vekt på praktiske-

Inntrykk frå ungdomsfengselet Shanganagh Castle

estetiske fag er at dei innsette ønskjer å lage noko. Gjennom dei ulike læringssituasjonane i desse faga lærer dei på forskjellig vis å uttrykke seg, samstundes som dei utviklar sjølvtilitt. Elevane kan velje mellom fleire ulike fag og dei kan lage sin eigen timeplan. Dei kan t.d. tre føremiddagar ha keramikk, medan dei på ettermiddagane kan ha måling eller gymnastikk. Storleiken på klassene varierer frå 3 - 7 elevar. 40 innsette kan til ei kvar tid følgje undervisningstilboda føremiddag/ettermiddag.

Ei veke kvart år har skoleavdelinga/fengslet ein "Art Festival" for dei innsette og der dei får inn kunstnarar; musikarar, forfattarar, målararar, keramikarar. Dette er svært populært både blant dei innsette og tilsette.

Vi fekk eit inntrykk av at det var lagt lite vekt på verkstaddrift i fengslet og heller ikkje yrkesopplæring.

Når skolen tek til kvar haust, brukar lærarane tid til å intervju alle dei innsette i fengslet. Dei innsette blir mellom anna spurt om ønskje og behov for utdanning. Intervjurunden tar ei veke.

Det store problemet i følgje lærarane, er å førebu elevane til tida etter at soninga er ferdig. Arbeidsløysa i Irland er høg - ca. 20% - og særleg ille er situasjonen i Cork området der arbeidsløysa blant unge er så høg som 80%. Det medfører at det er nesten umogeleg for tidlegare straffedømte å få arbeid.

"Northside Community Enterprise" i Cork

På ettermiddagen besøkte vi eit arbeidstreningssenter i Cork. Målsetjinga for senteret er å gje langtidsledige arbeidstrening og nye kunnskapar slik at dei lettare kan få seg arbeid. Senteret tar også ansvar for personar i samfunnet med spesielle behov. Senteret har til ei kvar tid 6-7 tidlegare straffedømte i prosjektet. NCE har sidan starten i 1993 fått 700 arbeidsledige i arbeid. I dag har NCE eit personale på 22 personar og 13 arbeidstreningssprosjekt med over 300 deltakarar.

Deltakarane kan vera i prosjekta i inntil tre år. Eit interessant opplegg er "folkloreprosjektet". Det går ut på at deltakarane til dømes reiser ut og snakkar med både lærarar og elevar om skole før og no. Før deltakarane går i gang med innsamling av kulturminne, får dei opplæring av universitetsfolk.

Møte med irsk kunstnar i Dublin

Skolen i irske fengsel legg som tidlegare nemnt, vekt på opplæring i formgjevingsfag. Av dei 200 lærarane er 40 av dei opptatt innanfor "art education". Ein av lærarane har nedsett lesetid for å fungere som nasjonal koordinator for faget. I tillegg har justisdepartementet samarbeid med "Art Council" i Irland som støttar eit opplegg der kunstnarar har kurs i fengsla som varer i 10-12 dagar. Kvart år blir det gjennomført 12 slike kurs.

Vi snakka med den nasjonale undervisningskoordinatoren, Kevin Warner, og med ein av dei kjende målarane i Irland Brian McQuire om dette opplegget.

Brian McQuire har i årevis hatt slike kurs for innsette i eit stort fengsel i Dublin. Han viste oss bilete både av dei innsette sin produksjon og sin eigen produksjon. Det var tydeleg at fangane gjorde framgang under kurset. Dei innsette hadde stort utbytte av kurset, samstundes som det var tydeleg at samværet med lovbrytarane inspirerte kunstnaren. (Kunstnaren var sterkt Munch påverka, noko som igjen gav seg utslag på bileta til elevane)

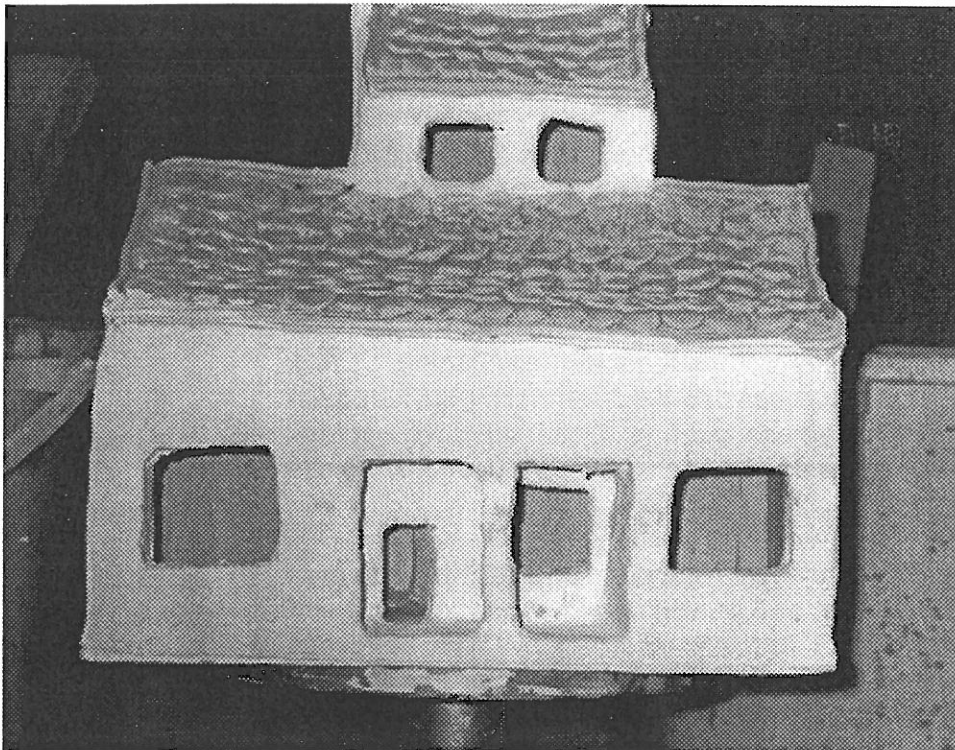
Kunstnarane som blir trekte inn i desse aktivitetane kan vera målarar, forfattarar, musikarar m.fl.

Shanganagh Castle, Dublin

Shanganagh Castle er eit ope ungdomsfengsel med plass til 50-60 ungdomar. Det ligg fagert til eit stykke utanfor Dublin. Soningstida er kort så fengslet/skolen må leggje opp til korte kurs som er tilpassa soningstida.

Som i Cork er det også i Shanganagh lagt stor vekt på formingsfag. I tillegg blir det gitt undervisningstilbod i gymnastikk, drama, video-produksjon, bustreningskurs (heilt nytt), allmenne fag m.m. Dette fengslet har også trevareverkstad.

Dei innsette kan i utgangspunktet prøve seg fram for å finne ut kva for undervisningstilbod som passar den enkelte best. Nesten alle innsette er innom eit

undervisningsopplegg medan dei er i anstalten. Dei kan til dømes ha keramikk 2-3 gonger i veka a 2 timar pr. gong, så kan dei følgje gymnastikken og/eller andre tilbod.

På spørsmål kvifor denne sterke vektlegginga på formingsfag var svaret;

- a) faga har ein brei plass i det ordinære skoleverket,
- b) faga ser ut til å verke terapeutisk ved at det utviklar sjøltillit og eigenidentitet.

Vi var ganske lenge i ei klasse der aktivitetane var ei blanding av keramikk og teikning. Elevane var ungdomar i alderen 17-20 år. Alle sat djupt konsentrerte om oppgavene sine medan vi snakka med læraren (som også var "art education coordinator"). Dei verka tilfredse og opptatt av oppgåva si. Atmosfæren var god.

Samanlikna med norske opne fengsel, er regimet strengare. Frigang blir til dømes lite nytta. Men, ei viss gruppe utvalde innsette kan vera med på fjellturar og kanopadling. Dei siste to åra har lærarane ved fengslet i samarbeid med fengslet, Kif, velferds-offiserane, psykologane og dei innsette arrangert ein temadag der dei har fokusert på "staying out"; korleis ein kan leva utan å koma i kontakt med straffeapparatet og dermed halde seg unna fengslet. På ein slik temadag blir folk frå lokalmiljøet inviterte til å vera med.

Kort møte i Justisdepartementet med Kevin Warner som samordnar opplæringa i dei irske fengsla

Kevin Warner er ein kjend person i europeisk fengselsundervisning. Han leia Europarådets komite som i 1989 la fram rapporten "Education in Prison". Han var også ein av grunnleggjarane av EPEA (European Prison Education Association). I tillegg har han hatt Fulbright stipend og samanlikna europeisk og amerikansk fengselsundervisning. Vi fekk også ein kort samtale med den nasjonale koordinatoren for yrkesopplæring. Dette området har nok langt frå det same omfanget som det har i norske fengsel.

I dag er fangetalet i Irland omlag 2 000 innsette (innbyggjartalet er 3,5 mill.). Han fortalde at i ein to-tre års periode framover skal det byggjast fleire nye fengsel, slik at fangebefolkningen vil koma opp i 4000 innsette. Ein hovudskilnad på norsk og irsk fengselsvesen er den store gruppa ungdomar som vi finn i irske fengsel, ei gruppe som i dag er nesten fråverande i norske fengsel.

"The Pathways Project", Dublin

"The Pathways Project" i sentrum av Dublin er eit oppfølgingstiltak for tidlegare straffedømte. Det kan til ei kvar tid vera 12 - 15 personar i prosjektet. Det blir gitt ulike undervisningstilbod ved senteret, men prosjektet er også svært opptatt av å "sluse" elevane vidare til arbeid, utdanning ute i samfunnet. Kvar dag får senteret til dømes inn liste på fax frå arbeidskontoret som gir eit oversyn over ledige jobbar.

Prosjektet er støtta av Dublin yrkesopplæringskomite og 85% av midlane kjem frå EU. Midlane frå EU tar slutt i mars 1998. Justisdepartementet er ikkje sikre på at prosjektet vil leve vidare, men prosjektleiinga hadde god tru på at vidare finansiering skulle gå i orden.

Oppsummering med vekt på kva som kan vera interessant for opplæring innanfor kriminalomsorgen

1. Formingsfag - "art education".

Irsk fengselsundervisning legg stor vekt på uttrykkfaga. Alle fengsla har eit stort innslag av tilbod innanfor formingsfag. Av dei om lag 200 lærarane i

irsk fengselsundervisning er 40 av desse i "art education". Bakgrunnen for så sterk vektlegging på fag som keramikk, måling, teikning, gymnastikk, drama m.m., er at desse faga står sterkt i det ordinære skoleverket, men også at desse faga er eit svar på behova til dei innsette. Dei ønskjer å få noko til, få eit ferdig produkt innan kort tid. Faga gir ei oppleving av meistring og dermed utvikling av sjøtillit.

Denne vektlegginga på formgjevingsfag kan vera interessant å drøfte vidare i høve til våre opplæringstilbod i fengsel/oppfølgingsklasser og i samband med arbeidet som skjer i Roaldutvalet.

2. Kunstnarar i irske fengsel og samarbeid med "the Art Council".

Kvart år blir det arrangert 10-12 kurs i formingsfag i dei irske fengsla. Lærarane er kjende kunstnarar - målarar, forfattarar, keramikarar m.m. Kursa varer i 10-12 dagar og nivået på arbeida er bra. Den enkelte formingslærar kjem i samarbeid med fengselsleiinga, med framlegg til kva for kunstnarar dei ønskjer i sitt opplegg. Koordinatoren for "art education" fordeler då kunstnarane til dei ulike fengsla.

Justisdepartementet har eit samarbeid med det nasjonale kulturrådet - The Art of Council - som går inn med midlar til dette tiltaket. Både kulturrådet og justisdepartementet går inn med 5000 pund kvar til dette føremålet.

3. Koordinator for "art education".

I tillegg til at det er ein nasjonal koordinator for undervisning i fengsla -

Michael O'Connor «Art Teacher» i ungdomsfengslet Shanaganagh Castle. Han er også koordinator for «art education» i Irland

Kevin Warner, har ein av formingslærarane nedsett lesetid for å fungere som koordinator for dette området.

4. Etterutdanning for lærarane.

a) Komite for etterutdanning.

Irland har ein eigen komite med ansvar for kvart år å leggje opp etterutdanningstilbod for lærarane i fengselsundervisninga. Komiteen er samansett av koordinatoren for fengselsundervisninga og fire lærarar - som kvar representerer ulike fengsel. Undervisningstilboda i regi av etterutdanningskomiteen blir sett på som eit supplement til det som føregår i det ordinære skoleverket.

b) Etterutdanningstilbod:

1. Kurs for nye lærarar.

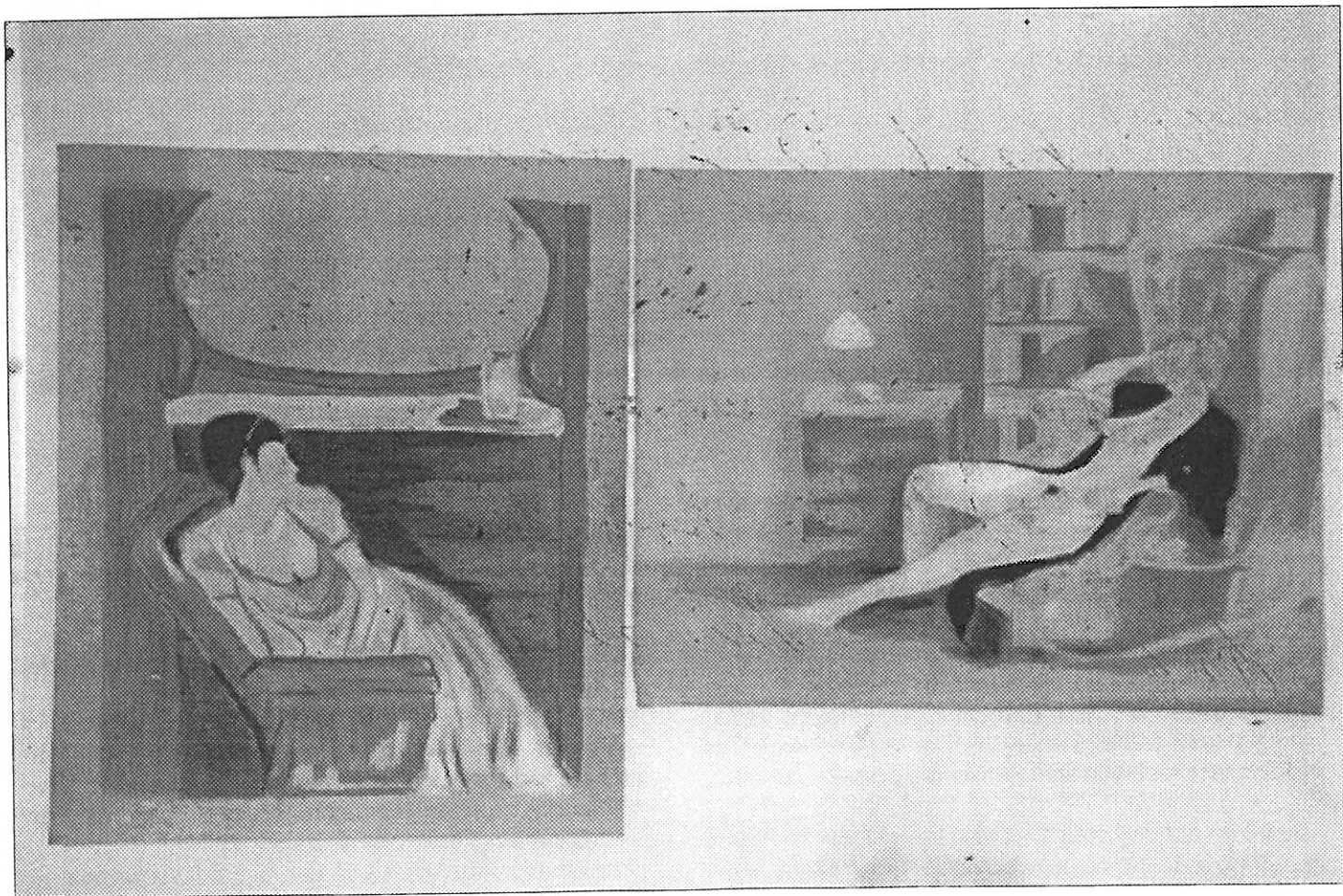
Kvart år blir det arrangert kurs for nye lærarar som gir gjennom ulike innfallsvinklar innføring i kva det vil seia å vera lærar i eit fengsel.

2. Eksempel på fagspesifikke kurs kan vera:

- a) Kurs for formingslærarane.
- b) Kurs for historielærarane
- c) Kurs i kreativ skiving
- d) Kurs for musikk lærarane
- e) Kurs i EDB.
- f) Kurs i matematikk

For kvart kurs er det ein eller to kontaktpersonar som står ansvarleg for gjennomføring av kurset. Komiteen for etterutdanning skriv kvart år ein kort rapport om gjennomføring av kursa

Vi fekk ei god mottaking under turen med interessante perspektiv både på det irske fengselssystemet og på irsk fengselsundervisning.

Reportasjen fra KIF-skolen i Steinkjer er sakset fra Trønderavisas lørdagsbilag 10. januar 1998. Artiklene er skrevet av journalist Heidi J Stiklestad. Olav Malmo er ansvarlig for fotograferingen.

Det er egentlig ikke så mye å fortelle. Jeg var på fest og kom opp i bråk. Det endte med at jeg stakk en kar med kniv. Jeg hadde drukket en del. Det forteller 21-årige Tom

KIF-elevene slapper av med kaffe og røyk. Etter en halv time banker miljøarbeider Roar Nilsen på døra - pausen er over

Steinkjer: På kjøkkenet er fem ungdommer i ferd med å avslutte middagen. De er røyksugne alle mann. Etter at middagskoppene er ryddet, forsvinner de realtivt raskt inn på røykestua. Det er tirsdag ettermiddag på Kif-skolen i Steinkjer.

Tom skjenker nytrukket kaffe, men kaffelukta når aldri nesen min. Til det er det alt for stint av røyk. Guttene ruller jamnt i løpet av pausen, og askebegrene fylles opp. Rundt bordet sitter fem menn mellom 21 og 27 år. Noen er her fordi de må. De er dømt til å gjennomføre skolegang gjennom oppfølgingsklassen for fengselsundervisningen eller Kif-skolen som den kalles på folkemunne.

De andre er her frivillig. Det vil si - aller helst hadde de vel sett at de kunne ha gjennomført ordinær skole. At de ikke hadde gjort det de har gjort. Det er kriminelle handlinger som har ført dem hit.

- Jeg har i hvertfall bestemt meg for at det er slutt med alt tullet nå, sier Håkon mens han tenner på rullingsen.

Ikke stolt

27-åringen er fullt bestemt på at han skal skaffe seg en utdanning og komme seg videre i livet.

- Jeg er absolutt ikke stolt av det jeg har gjort. Jeg brukte bare to timer på Tunga til å finne ut at jeg hadde rota det skikkelig til for meg sjøl, sier 27-åringen.

De siste ukene før jul hadde han frigang fra "Pallen" for å kunne gå på skolen. Nå har han flyttet heim og går her helt frivillig. Han leser niendeklassepensum. Har vært innom på noen videregående kurs, men han har ikke maktet å fullføre noen av dem.

- Jeg synes det er greit å gå her. Vi har flinke lærere og får nok hjelp, synes Håkon som satser på å ta videregående pensum på ett år når han er ferdig på Kif-skolen.

Festbråk

Tom (21) tilhører kategorien "personer som personundersøkes og venter på dom". Han har gått på skolen i snart tre måneder.

- Det er egentlig ikke så mye å fortelle. Jeg var på fest og kom opp i bråk. Det endte med at jeg stakk en kar med kniv. Jeg hadde drukket en del, forteller 21-åringen.

Han er en av de yngste gutta i klassen. Likevel er han den som er kommet lengst med hensyn til utdanning. Før han havna i trøbbel, rakk han å gå fire år på videregående skole. Bare to av dem ble godkjent. Nå tar han opp tre fag.

- Jeg trives veldig godt på skolen. Ser mørkt på å havne på Tunga. Jeg håper på frigangsordning sånn at jeg kan fullføre skolen, sier han og kaster et blikk ut av vinduet.

Angrer

Det begynner å bli skumt. Om en times tid skal Tom og de andre gå hver til sitt. Tom bor på hybel i Steinkjer. Rettssaken som snart kommer opp, vil avgjøre hvorvidt han får fortsette med det.

- Det er for seint å angre på det en har gjort, men selvfølgelig ville jeg gjort ting annerledes hvis jeg hadde fått sjansen, sier han.

De andre flirer, men når jeg spør dem om de er stolte av det de har gjort, blir de like fort alvorlige igjen.

- Selvfølgelig angrer jeg, men gjort er gjort, sier Even (23).

Han er dømt til å gå Kif-skolen som et særvilkår etter å ha kjørt ned og skadet en mopedist i fylla i stjålet bil. Han har sonet deler av straffen. Til sommeren er han ferdig på Kif.

Prøveløslatt

- Jeg prøver å fikse litt på karakterene fra 9. klassen. Blir ut skoleåret. Hadde vært greit å tjene litt penger, men jeg prøver meg kanskje på videregående skole i stedet, sier Even.

Han er pappa til et lite barn, og nå prøver han å etablere samboerforhold med barnets mor.

Gunnar (22) tilhører primærgruppa ved skolen. De prøveløslatte som etter endt soning vil fortsette undervisningen som er påbegynt i fengselet. Han har bodd hos søstra si etter at han slapp ut for et par måneder siden. Han håper på at han snart skal kunne få noe for seg selv, men alt avhenger av hvordan den forestående rettssaken går. Politiet har anket saken. Hvis Gunnar taper ankesaken, åker han inn på Tunga igjen. I beste fall har han bare en måned igjen å sone.

- Jeg håper på frigangsordning på "Pallen" sånn at jeg kan fortsette på skolen. Jeg orker ikke tanken på å tilbringe mer tid på Tunga, sier Gunnar.

Han er tydelig beklemt over å fortelle hva han har gjort. Han reiser seg flere ganger, stryker seg over den svette panna, mens han snakker lavmælt.

- Huff, ja. Jeg kunne sikkert ha løst ting på en annen måte. Alkohol er et problem for meg. Særlig heimebren-

ten. Det meste jeg har gjort, har jeg gjort i fylla, sier 21-åringen.

På Kif tar han opp niendeklassefag for å forbedre vitnemålet sitt. Alle forsøk på å gjennomføre videregående kurs har vært mislykket.

- Nå vil jeg komme meg videre, sier Gunnar.

Lære noe nytt

Femtemann rundt bordet - Ole (26) - er helt fersk. Han har bare vært her en dag tidligere for å bli kjent med forholdene. Han virker litt usikker på de andre gutta. Vil helst ikke snakke så mye om hvorfor han er her.

- Jeg skal sone 80 dager. Egentlig skulle jeg vært hele tida på "Pallen", men heldigvis fikk jeg et annet opplegg. Jeg ønsket meg opplæring under soninga, forteller 26-åringen.

Ole har fått tilbud om et seks ukers datakurs på Kif-skolen.

- Det blir greit å lære noe nytt, sier Ole, som vil få god bruk for datakunnskapene i jobben etter at han slipper fri.

Ole lener seg tilbake i stolen før han fortsetter.

- På "Pallen" var det lite hjelp å få - der er det ingen sosialkurator. Sånn sett er det mye bedre her.

Miljøarbeider Roar Nilsen banker på døra. Pausen er over.

Dette er Kif-skolen

- ☐ En filialklasse fra tidligere Guldbergaunet videregående skole.
- ☐ En mellomstasjon for kriminelt belastet ungdom og voksne med mangelfull og avbrutt grunnutdanning.
- ☐ Etabert i Steinkjer i 1987 etter initiativ fra Kriminalomsorg i Frihet N-T. Først som prosjekt. Fra 1991 ble skolen permanent og fikk faste bevilgninger.
- ☐ Skolen har ingen inntakskrav, men praktiserer fire uker gjensidig prøvetid. Man følger skoleruta for videregående skoler, og elevene tilbys 30 timers undervisning pr uke.
- ☐ Høyt ulegitimert fravær kan føre til tap av skoleplass.

Målsetting for Kif-skolen

- ☐ Å være bindeleddet mellom fengselsundervisningen og ordinær skole - en mellomstasjon.
- ☐ Ta utgangspunkt i den enkeltes livssituasjon med hensyn til levevilkår, kunnskaper, ferdigheter, holdninger, selvbilde, sosial rolle og rus og kriminalitet.
- ☐ Målet er også å hjelpe den enkelte til å finne alternativer til kriminalitet og rus.
- ☐ Gi opplæring i livsmestringsferdigheter.
- ☐ Økonomi: Midler fra Kirke og Undervisningsdepartementet til lønn, utstyr, materiell og kurs, fra Justisdepartementet til husleie, renhold og drift. Arbeidskontor/trygdekontor kan gi kursstønad til elevene.

Even 23 år

Dømt til å gå på skolen. Har vært her i halvannet år.

Bakgrunn: Hadde ikke hatt kortet mer enn litt over ett år da han fikk sin første promilledom. Kjørte i bakrus. En stund senere skjer det igjen, og ett og ett halvt år etter den første dommen, blir han tatt for fyllekjøring for tredje gang. Denne gangen uten kort

og i stjålet bil. Nå soner han sin straff for å ha kjørt ned en motorsyklist i stjålet bil og i beruset tilstand.

Dom: Tyve dagers fengsel, to års prøvetid og ett år på Kif-skolen.

Tom 21 år

I påvente av rettssak går han frivillig på Kif-skolen.

Bakgrunn: Siktet for regemsbeskadigelse med kniv. Havnet i bråk med en fyr på en fest. Var veldig beruset. Han er tidligere dømt for vold en gang. Da satt han 15 dager på Tunga. Det var også straffen for ruteknusing og fyll.

Dom: 21-åringen venter på at saken hans skal opp i retten.

Gunnar 22 år

Går frivillig på Kif-skolen.

Bakgrunn: Har tidligere sonet for flere voldsepisoder, blant annet knivstikking. Like etter at han kom ut fra fengselet sparket han ned en fyr og ranet en annen. Venter på rettssak.

Dom: 14 måneder hvorav seks betinget. Dømt til å gjennomføre et voldsprogram i løpet av de seks månedene. Han har sonet deler av straffen sin. Politiet mener imidlertid han skal straffes hardere og har anket saken. Krav om 15 måneder ubetinget fengsel.

Ole 26 år

Frigangsordning fra "Pallen" i Verdal.

Bakgrunn: Helt ny på skolen. Skal gå et seks ukers datakurs.

Dom: 80 dager.

Håkon 27 år

Frivillig på skolen. Har gått der fire måneder.

Bakgrunn: Han er dømt for to tilfeller av vold. Den ene episoden skjedde mens den første saken var under etterforskning. Var beruset begge gangene.

Dom: Fem måneders ubetinget. På toppen av det 30 dager for vold mot offentlig tjenestemann. Satt åtte dager på Tunga. Deretter ble han sendt til "Pallen" i Verdal. For noen måneder siden søkte han seg inn og fikk plass i opplæringsklassen for fengselsskolen.

Målgrupper

- ☐ Prøveløslatte, som etter endt soning vil fortsette undervisningen som er påbegynt i fengselet.
- ☐ Innsatte med frigangsordning fra Trondheim Kretsfengsel - avdeling Verdal ("Pallen").
- ☐ Personer som er dømt til Kif-skolen som et særvilkår.
- ☐ Tilsynsklienter ved Kriminalomsorg i Frihet.
- ☐ Skolens tidligere elever som vil prøve på nytt
- ☐ Personer som personundersøkes og venter på dom.
- ☐ Ungdom i faresonen.

Ny motivasjon

Det finnes ingen gjennomsnittselev. Kunnskapsnivået er forskjellig hos alle elevene. Noen har problemer med de mest elementære ting, mens andre jobber med videregående fag. -Vi må hele tiden ta utgangspunkt i den enkeltes behov, sier hovedlærer ved Kif-skolen, Gro Toldnes.

Primært undervises det i grunnskolefagene, men innimellom er det noen som tar videregående kurs. Men selv om nivåforskjellene er store, er elevene like på ett vis.

- Vi tar hele tiden utgangspunkt i den enkeltes behov og bruker derfor stort sett bare individuelle opplegg, sier hovedlærer ved Kif-skolen - Gro Toldnes (31).

Felles for dem er at de enten har droppet ut av ungdomsskolen eller at de ikke har fått karakterer i alle fag. Enkelte har slitt med skolegangen tidligere. Tilpasningsvansker, lese- og skrivevansker, sosiale- og emosjonelle problem kan ha ligget til grunn.

Ukeplaner

Hovedoppgaven vår blir å lappe sammen eventuelle vonde følelser ungdommene har fra tidligere skolegang og deretter skape ny motivasjon og glede over å lære, sier Gro Toldnes.

- Vår filosofi er at den eneste rettfærdige behandlingen av den enkelte, er å behandle elevene forskjellig. Undervisningsopplegget er derfor basert på individuelle tilrettede ukeplaner. Det er lite tradisjonell kateterundervisning, og for det meste jobber læreren opp mot én elev om gangen.

Dårlig selvilde

Det elevene selv trekker fram som det mest positive ved undervisningen ved skolen, er den tette oppfølgingen. Det har det skortet mye på i den vanlige skolen med klasser på 25-30 elever. Mange av elevene har hatt liten voksenkontakt

- Vi har mange ressurssterke elever ved skolen. Men det de mangler, er tro på seg selv blir overrasket over hvor mye de egentlig klarer, sier Toldnes

Trygghet

Dette er ingen klokkestyrt skole. Riktignok har de eget klasserom og tider de skal møte, men rammen er en helt annen enn ved en vanlig skole. Huset er hjemmekoselig innredet for å skape trivsel og trygghet.

Noe av undervisningen blir også flyttet ut av huset for å sveise elever og lærere sammen. De drar ofte på turer. Slike opplegg gir trygghet og mer åpenhet elevene imellom og mellom elever og lærere, mener hovedlærer Gro Toldnes.

Voldsprogram

Voldsprogrammene arrangeres i regi av Kriminalomsorg i frihet. Det er et samtaleprogram som går over 10 ganger med to timer hver gang. Kurset består av samtaler, rollespill og filmframvisning.

De som deltar er enten dømt til å delta eller de kan gå frivillig hvis de er voldsdomte. Av de fem elevene på skolen akkurat nå, deltar tre på voldsprogram.

Friluftsprosjekt

Kif-elevene sitter ikke bare på skolebenken. Statlige midler har satt Kif-skolen i stand til å kjøpe inn ski, soveposer, sykler og telt, og i fjor ble det arrangert mange turer.

I år settes det igang et prosjekt kalt «Naturopplevelser med estetiske uttrykk». Der skal elevene utvikle seg gjennom foto, maling og tegning. De skal fortsatt dra mye på tur, for så å bearbeide inntrykkene når de kommer tilbake til skolen igjen.

10-års jubileum

Kif-skolen fylte ti år i fjor, men markeringen av jubileet skal foregå til våren. Torsdag 2. april blir det et tredelt arrangement. Først et seminar som arrangeres i nært samarbeid med Kriminalomsorg i Frihet NT. Nils Christie ble forespurt om å delta, men han hadde ikke anledning.

Nå jobbes det med å få Cecilie Høigaard til seminaret. Etter seminardagen blir det omvisning i huset i Petter Eggesgate, og på kvelden holdes det festmiddag.

Det handler om å BRY SEG

Hun har sett dem komme igjen og igjen. Likevel er hun ikke villig til å gi dem opp. Det handler om å bry seg og om å gi dem en ny sjanse, sier Gudrun Halvorsen, daglig leder ved Kif-skolen.

Noen av ungdommene i opplæringsklassen for fengselsundervisning er gjengangere. Det gjelder selvfølgelig ikke alle. De fleste er innom bare den ene gangen. Men Gudrun Halvorsen tar også i mot elever for andre og tredje gang.

- Så lenge de selv har «guts» til å stille opp, skulle det bare mangle om ikke vi skulle være villige til å stille opp for dem. At enkeltpersoner kan bli slitne og gi opp, er én sak, men systemet må aldri gi opp, sier Halvorsen.

Gudrun Halvorsen understreker at alt arbeidet de gjør ved Kif-skolen, bygger på idéen om å skape en ny forståelse av lov-bryteren.

Hengende etter

- Vi skal være de personene i deres hverdag som skal gi dem tro på at dette kan de klare. Ungdommene må få anledning til å opparbeide seg ny tillit, sier hun.

Mange av dem som kommer til Kif-skolen, trenger mer enn bare teoretisk opplæring. Noen kan sette seg rett på skolebenken, mens andre igjen må starte helt på botn - med å lære seg å fungere igjen. - Oppholdet i fengselet gjør at mange blir «hengende etter». De er rett og slett handlingslammet, og de trenger hjelp til å få livet i system igjen, sier Halvorsen.

Livsmestring

Og nettopp struktur på livet og ønske om forandring i livssituasjonen, viser seg å være viktig for mange av elevene. Noen gjennomgår et botreningsprogram bestående av skriftlig norskopplæring, enkelt regnskap, helsestell, matlaging og enkel samfunnslære for å bli oppdatert.

- Det å øve seg opp til å fungere i samfunnet igjen tar tid, sier Halvorsen. - Mange av dem trenger hjelp til å ordne

- At enkeltpersoner kan bli slitne og gi dem opp, er én sak, men systemet må aldri gi opp. Det handler om å gi dem en sjanse, sier Gudrun Halvorsen, daglig leder ved Kif-skolen i Steinkjer.

opp i økonomi, til å sende søknad om etablering og attføring og til å skaffe seg bolig.

Egenverdet

Et element i denne jobbinga er de såkalte ansvarsgruppene ved skolen. Elevene må selv ta ansvar for å kalle inn til møter med de etater som utgjør deres nettverk: arbeidskontor, attføringsinstitusjoner, sosialkontor, helse-søstertjenesten og så videre.

- På den måten får elevene selv styringen over det som skjer, og de lærer seg å ta ansvar, sier Halvorsen.

Gjennom ansvarsgruppene føler elevene at samarbeid gir resultater.

- Og de oppdager at systemet jobber med dem - ikke mot dem, sier Halvorsen.

Ved Kif-skolen legges det stor vekt på samtaler. - Det viktigste elevene erfarer her, er at det går an å prate om ting. Det går an å finne løsninger. Når det butter i mot, nytter det ikke å sette seg på skolebenken og late som ingenting. Mange av de som kommer til skolen, strever med å åpne seg. De er ikke vant til å bli hørt. Men det er akkurat det vi klarer her på skolen i vårt tette, lille miljø, sier Gudrun Halvorsen.

Samtalene skjer både individuelt og gjennom grupper. Fast innslag hvert skoleår er samtalegrupper i samarbeid med Kriminalomsorg i Frihet.

Eget ansvar

Ifølge Gudrun Halvorsen er det feil å putte alle Kif-elevene i samme bås. Ikke alle har hatt en vanskelig oppvekst eller blitt forsømt i heimen.

- Noen har havnet der ved tilfeldigheter. Kanskje har de valgt fe miljø og feil kameratflokk i Puberteten. Noen er spenningssøkende høystimuli-gutter som ønsker fart og spenning. Noen ønsker en viss standard på ting som

klær og bil og det fører dem ut på gale veger. De fleste Kif-elevene sier de ikke kan gi andre enn seg selv skylda for at det har gått sånn som det har gått.

- Det skyldes at våre elever ha nådd en viss modenhet og alder. Du ville neppe hørt det fra en 17åring, sier Gudrun Halvorsen.

Rimelig bra

Akkurat nå er det forholdsvis stabilt i elevgruppa ved skolen, men normalt svinger det mye. I løpet av et skoleår er det 13-14 elever innom. Noen er innom en kort tid mens de soner på «Pallen», andre havner på kjøret, fraværet blir stort og nytte og hensikt med skoleplassen blir borte.

Det er aldri blitt gjort noen undersøkelser på hvordan det går med elever som fullfører opplegget. Likevel vet Gudrun Halvorsen svært mange navn forsvinner ut av registrene i straffesystemet.

- Det trenger selvfølgelig ikke si så mye om deres livskvalitet i dag. Min erfaring er at det går rimelig bra med dem. Vi har rett som det er besøk av gamle elever som stikker innom for en prat og en kopp kaffe. Andre ringer eller sender brev. Noen har endret livssituasjonen totalt og er i jobb eller i utdanning i dag, sier Gudrun Halvorsen.

KUF-komiteen besøker skoleavdelingen på Ila landsfengsel

11. februar i år var sju medlemmer fra KUF-komiteen med Grete Knudsen i spissen på besøk ved skoleavdelingen på Ila landsfengsel. Elevene på skolen hadde invitert komiteen for å presentere sitt prosjekt om rehabilitering i begynnelsen av desember. Det lot seg imidlertid ikke gjøre. Komiteen ba i stedet om å få komme etter jul, dette var utgangspunktet for invitasjonen.

Skolen ga først en generell orientering om de forskjellige opplæringsmuligheter som finnes rundt om i landet og påpekte selvfølgelig den vanskelige økonomiske situasjonen virksom-

heten er i. Etter dette hadde skolens tillitsvalgte ordet og la fram åpent og ærlig hvordan det var i være elev i fengslet. De påpekte hvor viktig skolen hadde vært for dem, men la også vekt på hva det hadde kostet dem av innsats.

Komiteen fikk også anledning til å stille spørsmål og det var spesielt fint at elevrepresentantene var til stede under hele møtet. De påpekte hvor viktig det var for stortingsrepresentantene å ta slike turer og snakke med brukerne. Et positivt og hyggelig møte for alle parter. Vi får bare håpe at det også kan få økonomiske ringvirkninger.

Om å bli lærer

På de neste sidene gjengir vi en artikkel fra bladet til FOKOs amerikanske søsterorganisasjon CEA (Correctional Education Association), JOURNAL OF CORRECTIONAL EDUCATION, VOLUME 48, ISSUE 2, JUNE 1997. Artikkelforfatteren Duane C. Lord er assisterende direktør for undervisningsprogrammet innenfor kriminalomsorgen ved La Verne universitetet i California.

Oversettelse ved Frank Harald Pedersen, elev ved Klosterskogen videregående skole, innsatt 276/97 ved Skien kretsfengsel.

Jeg husker tydelig øyeblikket da jeg bestemte meg for å bli lærer: Jeg gikk i syvende klasse, på et kveldskurs kalt «Ny matte». Læreren vår hadde nettopp tatt på seg undervisningen i emnet og var kommet ut på tynn is mens han prøvde å løse en oppgave på tavla. Jeg så han var i ferd med å løse oppgaven på en feil måte, og påpekte dette. Umiddelbart fikk jeg hans vanlige tilbakemelding "hvis du kan det bedre, så kom opp på tavla og vis oss".

Som sagt så gjort. Jeg reiste meg fra pulten og stilte meg framfor klassen og begynte å løse oppgaven på tavla mens jeg forklarte klassekameratene mine hva jeg holdt på med. Etter at jeg hadde løst denne oppgaven på en korrekt måte, begynte de andre elevene å spørre meg om ting de ikke hadde fått med seg tidligere i pensumet. Jeg besvarte spørsmåla og oppdaget plutselig at de etterhvert så på meg med spent forventning, slik jeg selv ofte hadde følt da pensum ble håndgripelig for meg. Jeg kjente spenning og stolthet svulme i brystet og rødmen komme i kinna, og akkurat i det øyeblikket visste jeg hva jeg ville i livet mitt. Jeg var besatt!

Uheldigvis var ikke læreryrket det eneste jeg var besatt av. Jeg hadde begynt å drikke allerede i femte klasse etter å ha flyttet fra besteforeldrene mine tilbake til faren min som hadde gifta seg på nytt. I en alder av elleve år!

Jeg hadde gått fra litt tilfeldig "nipping" fra fars barskap, til daglig drikking. På den tida gikk jeg med avisene, og alle pengene jeg tjente på det gikk med til å kjøpe alkohol av de andre guttene i nabolaget. Etterhvert trengte jeg mer enn jeg hadde penger til og begynte å smått med butikkyverier. Like før jeg fylte tolv blei jeg tatt og arrestert.

Politiet kunne verken få tak i faren min eller stemora mi, så jeg ble holdt i arresten natta over. Neste morgen dukka endelig faren min opp. Jeg hadde kraftige abstinenser og fikk dilerium. Ingen, inkludert meg selv, visste hva som var galt med meg, så jeg ble sendt til fylkessykehuset og plassert på en psykiatrisk avdeling. Det falt ingen inn at de hadde å gjøre med en elleve år gammel alkoholiker. Jeg fikk en hel smørbrød-liste med tabletter og ble deretter sendt hjem.

I månedene som fulgte gikk jeg i terapi en gang i uka og lærte det som skulle sies og gjøres i forhold til psykolog-er, slik at jeg fortsatt fikk pillene mine, og mest av alt hvordan jeg skulle balansere bruken av piller og alkohol. Takket være pillene klarte jeg å kutte ned alkoholforbruket såpass mye at jeg slapp å stjele i butikker. Dessuten var det lettere å være høy uten å tippe

over, og jeg klarte å forbedre karakterene mine. I tida rundt syvende klasse bestod verdenen min av piller, flaskefør og bøker.

Tida med framgang og suksess i matematikk i syvende klasse, ble etterfulgt av to semestre i åttende klasse som assistent for læreren i fagene engelsk og litteratur. Mitt ansvarsområde var stort sett begrensa til å gjøre rein tavla, tømme søppelbøtter og dele ut bøker, men jeg fikk også en og annen gang lov til å rette skriveprøver. Jeg tok hver dag foreskrevet medisin om morgenen og til lunsj, slik at jeg slapp å drikke før kvelden.

Karakterene mine gikk til topps og jeg fikk rettens kjennelse til å slippe videre tilsynsprogram. Jeg besøkte psykologen bare en gang i måneden, der jeg leste deprimerende dikt eller passasjer fra tekster av Nietzsche som jeg valgte for anledningen. Og som lønn for strevet fikk jeg de nødvendige resepter.

I gymnaset deltok jeg i organisasjonen Future Teachers of America, og jeg brukte noe tid hver dag som assistentlærer på ungdomsskolen. Etter skolen var jeg privatlærer for elever både på ungdomsskolen og gymnaset.

I tillegg til å være æresstudent, var jeg ellers aktiv i sport og løping. Utad var jeg et forbilde for tenåringer og studenter. Men jeg trengte likevel ikke lenger å spille for å få medisiner. Kronisk depresjon fulgte perioder av maniskhet, og jeg fikk diagnosen manisk depressiv. Antall resepter og mengde med foreskrevne medisiner bare økte (dette var forut for bruken av lithium mot manisk depressivitet, nå kalt bipolare forstyrrelser). Jeg klarte likevel å gjennomføre skoledagen uten å drikke, uansett hvor mange piller jeg tok.

Så en kveld, mens jeg var desperat etter mer alkohol, ble jeg tatt i forsøk på å stjele en flaske i det lokale polutsalget. Uten å tenke, kasta jeg en flaske på ekspeditøren, tok en annen flaske og stormet ut av døra og hjem. Noen få timer etterpå ble jeg arrestert for overfall og ran. I retten ble jeg sporenstreks plassert under et nytt tilsynsprogram av en dommer, som i samme slengen kommenterte at det bare ville være snakk om kort tid før jeg selv sørget for plass i fengsel. Han beordra meg til å følge dagpasientordningen ved fylkessykehusets psykiatriske avdeling.

Læreren min tok fra meg jobben som lærerassistent da jeg ikke var brukbar rollemodell lenger. I stedet for å undervise elever etter skoletid gikk jeg nå til psykiatrisk avdeling for å male keramikk. En måned seinere skylte jeg ned anti-depressive med et glass whisky. Faren min fant meg da han undersøkte hvorfor det lyste på rommet mitt midt på natta. Jeg våknet på psykiatrisk avdeling to dager senere.

Resten av mitt syttende år surfet jeg mellom faren min, besteforeldrene mine og ungdomsskolen ispedd noen opphold på psykiatriske etter hvert av selvmordsforsøka mine. Noen dager etter at jeg fylte 18 år, tok retten bort påbudet om tilsyn og jeg pakket sakene mine og dro hjemmefra.

Den kvinnelige læreren som jeg hadde vært assistent for på colleet var enke og bodde alene. Hun lot meg få leie et rom mot litt arbeid i hus og hage. Om kveldene satt vi med hver vår whisky og rettet elevoppgaver og diskuterte historie og litteratur. Bestefaren min var den eneste i familien som hadde fullført

ungdomsskolen, og faren min den eneste som hadde fullført college. Jeg var overbevist om at denne lille, nesten blåhårede damen var det klokkeste mennesket på jord. Hun var det eneste mennesket jeg hadde vært på fornavn med - til tross for at hun hadde college. Hun oppfordra meg til å fullføre ungdomsskolen, og jeg meldte meg på videregående kurs og tok min diplom. Jeg ville bli lærer slik hun var.

I de neste årene hadde jeg forskjellige jobber for å holde tritt med den tiltagende alkoholismen min. Jeg begynte å få blackouter, og noen ganger kom jeg til meg selv i ukjente byer og stater, og selvfølgelig i diverse fengsler.

På sesjon ble jeg 4F men under en blackout i ei fyllekule klarte jeg på en eller annen måte å få rekrutteringsoffiseren til å forandre den til YI, og jeg verva meg. Jeg våknet av blackouten som marinesoldat. I marinen ble livet mitt forandret, men ikke til det jeg hadde tenkt. Alkohol var nemlig ikke å oppdrive. Men det var lett å få tak i dop, så jeg gikk over til det. Jeg handla bort avhengighet av alkoholen mot avhengighet av heroinet.

Det som redda meg fra livstid i Leavenworth var at jeg ble dimittert på medisinsk grunnlag før jeg ble tatt. Jeg kom hjem med GI-attesten, penger jeg hadde gjort på å smugle stoff, og to hundre dollars antrekket mitt. Det gikk med mye alkohol til å bli fri fra heroinet. Jeg brukte de oppsparte pengene til å åpne en restaurant og bar, og GI-attesten brukte jeg til å begynne på allmennfaglig skole. Men jeg kunne jo ikke arbeide hele dagen, gå på skole om kvelden og samtidig drikke nok alkohol til å hindre tilbakefall til stoff.

Noe måtte ofres, så jeg ofret skolen. Jeg tilbragte de kommende år som en fungerende alkoholiker. Jeg arbeidet, betalte regningene mine, giftet meg og fikk barn, og utad virket alt tilsynelatende som det skulle. På åtteogtyveårsdagen min begynte jeg å kaste opp blod, og ble i hui og hast sendt til sykehuset hvor de fortalte at jeg kom til å dø hvis jeg ikke sluttet å drikke. De neste dagene ble jeg satt på barbiturater for å trappe ned. Da jeg dro fra sykehuset fikk jeg med en resept. Ingen nevnte noeenting om alkoholisme eller behandling, og jeg kan ikke si jeg tenkte på det selv heller. Da resepten var oppbrukt, ringte jeg til en venn, som så ringte til en venn, og i løpet av et par timer var jeg på kjøret igjen.

På mindre enn seks måneder mistet jeg alt jeg hadde: forretning, hjem og sparepenger. Jeg begynte å selge stoff for å kunne betale regninger og holde det gående.

Jeg husker de neste tre årene bare som man husker en uklar oppvåkning fra et mareritt. Til å begynne med hadde jeg forestillinger som var tilsynelatende usammenhengende i tid og rom og jeg våknet med angst og mareritt. Hva som var virkelig og hva som var paranoide rusfantasier i denne tida får jeg vel aldri klarhet i. Men jeg husker slutten på den perioden like godt som det øyeblikket jeg bestemte meg for å bli lærer.

Jeg hadde begynt å drikke i håp om at alkoholen ville føre meg bort fra stoffet. Jeg tenkte ikke på at alkoholen kunne drepe meg.

Det var kl. 10 på formiddagen på min 31 årsdag - jeg hadde skjenket meg en drink da den 7 år gamle dattera mi så på meg med tårer i øynene og sa: Vær så snill og ikke drikk mer pappa. Jeg vil ikke at du skal dø. Det var et slikt øyeblikk da det uforståelige plutselig begynner å gi mening. Jeg slo drinken ut i vasken. Neste morgen ringte jeg et rehabiliteringssenter for narkomane og alkoholikere, og for første gang i mitt liv innrømte jeg for meg selv og et annet menneske at jeg var alkoholiker og narkoman. Men det er mye lettere å bli hekta, enn å slutte med stoff.

Jeg entra et rehabiliteringsopplegg, gikk på tilbakefall, men hang med så godt det lot seg gjøre i tretti dager for å kunne få medalja. Så begynte tøffe tak. Etter et år uten alkohol og stoff forlot kona meg. Jeg tror hun hadde tenkt på det lenge, men forståelig nok hadde hun utsatt å si det til en som var så sprø at han tok med seg pistol i badekaret. Hun flytta, men lot barna være hos meg. Jeg kunne ikke ha klart å fortsette uten dem, noe hun visste.

Dagen etter at jeg hadde mottatt min toårsmedalje, ble jeg arrestert for forskjellige forhold fra den tida jeg drev med stoffsalg, og med utsikt til straff langt inn i det neste århundret. Jeg betalte kausjon og fikk reise hjem. Da var barna borte og soverommene deres var helt tømt. Jeg ble sittende i gangen å gråte i noe som kjentes ut som en evighet, før jeg reiste meg og gikk ut og kjøpte en pose heroin. Jeg tok ikke mer stoff før jeg var tilbake i arresten og ventet på å bli sendt til statsfengselet.

Å være narkoman og dopselger forbereder en ikke til lyden av fengselsporten som slår igjen bak deg, eller å ende ved guilliotinen. Da jeg kom til statsfengselet trodde jeg at jeg aldri ville leve lenge nok til å slippe ut igjen, ikke på grunn av straffelengden, men fordi jeg ikke ville bry meg om å komme ut igjen. Det jeg ikke hadde mistet under misbruket, hadde jeg nå mistet ved å havne her i fengselet. Jeg så ingen framtid, bare endeløse dager på vei mot Slutten.

Etter et par ukers tid, mens de vurderte meg for videre soning, ble jeg plassert på feil buss og sendt til feil fengsel, noe som skulle vise seg å bli til det beste for meg. Ved ankomsten til et rehabiliteringssenter i California, ble jeg fortalt at jeg var kommet feil, og at jeg ikke skulle slå meg til ro fordi jeg ville bli sendt bort igjen. En måned senere var jeg trøtt av all dødtid og venting på å bli overflyttet, så jeg så meg om etter arbeid.

Jeg avsto et par "fengselsjobber" som bare gikk ut på å bygge sitt eget lille fengsel. Så fikk jeg høre at de trengte veileder for innsatte som skulle lese til grunnskoleeksamen. Jeg søkte, og fikk jobben.

Neste dag møtte jeg til arbeid og fikk tildelt seks elever, nylig ferdig med ABE. Da jeg så at det verken var lagt planer for undervisningen eller formelle studieplaner, ble det opp til meg å komme med noe. Jeg ante ikke hva som var pensum. Jeg ga elevene en leseoppgave, og om ettermiddagen tok jeg studenthåndboka og noen tentamensoppgaver tilbake på cella, studerte dem og la opp leseplan.

Neste morgen kom jeg til klassen ladet med leseplan, pensum og et sammendrag av det materialet jeg var tildelt. Uheldigvis hadde ingen jobbet med oppgavene de hadde fått, og alle nektet å svare på spørsmåla jeg hadde gitt dem. Da jeg kritiserte dette, fikk jeg høre at jeg var en innsatt som dem, og at jeg ikke hadde noe med å fortelle dem hva de skulle gjøre. Jeg laga derfor en spørrekonkurranse Jeopardy fra ulike emner med lunsjen min som premie. Om ettermiddagen satt jeg og forberedte historieundervisninga, knytta opp mot «store hendelser» og i form av Jeopardyspørsmål.

Det meste av sommeren gikk for øvrig med til å lage slike spørrekonkurranser. Og dette arbeidet ble så omfattende at jeg fikk liten tid til å tenke på andre ting. Ved slutten av sommeren hadde en av elevene klart å gjennomføre GED-prøver og var klar for eksamen. Han stod! Om kvelden den dagen vi hadde fått igjen prøvene, fant jeg en lapp i veska mi der det ganske enkelt stod: "Takk lærer'n".

Jeg følte en stor glede og stoltheten vokste i brystet mitt som den gjorde første gang jeg prøvde meg som lærer. Men i stedet for å rødme som jeg gjorde den gangen, begynte tårene å renne nedover kinnet. Jeg forstod at jeg likevel brydde meg om jeg var død eller levende. Ikke fordi jeg levde for å skulle ut en dag, men fordi jeg fikk en mening med livet mitt.

Jeg tilbragte det meste av tida i undervisningsfløyen. Å gå gjennom klasseromsdøra var det nærmeste jeg kom det å gå ut fengselsporten. På den ene side var jeg en innsatt, straffedømt og fange. På den annen side var jeg lærer, en venn, et menneske.

Via jungeltelegrafen fikk jeg høre at det skulle tilbys collegeundervisning om ettermiddagene i fengselet. Det betydde med andre ord at hele dagene ville gå med til undervisning for meg. Jeg meldte meg på.

Selv om jeg en gang hadde møtt opp på et kommunalt college ute og prøvd meg på første trinn, hadde jeg aldri fullført noe akademisk arbeid. Jeg hadde noen vitnemål, men det var fra klasser som ikke krevde noe arbeid. Jeg husker særlig ett av klassetilbuda som ble kalt «Psykologi for enslige». Her bestod semesterprosjektet mitt i å holde et vin og oste - smaksparty. Alle tok med seg ost og vin, og jeg holdt mariuhana. Professoren ble påtent og slukna, og jeg fikk beste karakter i klassen.

College i fengselet likna ikke mye på dette. Da døra slo igjen bak meg, ble jeg mer enn innelåst. Jeg stengte resten av verden, ute.

Vi hadde ikke egne tv'er og jeg lærte tidlig at om jeg skulle overleve, var jeg avhengig av å holde meg borte fra tv-stua. Jeg så aldri ei avis, og det var bare tilfeldig når jeg hadde muligheter til å høre nyheter på radio. Annet enn gjennom brev hjemmefra, hadde jeg ikke kontakt med verden på utsida. Jeg visste bare at det ikke var bruk for meg!

Bestendig hadde jeg følt noe merkelig ved verden. At isolasjon og ensomhet hadde mye å gjøre med trøsten jeg fant i alkoholen. Særlig i barndommen. Verden var alltid vanskelig å takle for meg. Som barn ble jeg liggende så lenge som mulig om morgnene før jeg stod opp, og måtte møte dagen. Det var et mønster jeg tok med meg, helt fram til jeg ble fengsla. Jeg overlevde ved å tilintetgjøre frykten kjemisk, slik fortrenget jeg alle hindringene som lå foran meg.

Nå begynte verden plutselig å gi meg noen mening. Jeg våkna ved det første dagslyset, vilt utålmodig etter å komme i gang med alle nye oppdagelser. Leste til langt på natt og sovna ved bøkene. Jeg ville også gjerne dele all denne verden av kunnskap med elevene mine, og bombarderte dem ofte med så store doser fra mine collegefag at de protesterte og sa at de måtte få lov til å gjøre seg ferdig med eksamen før de begynte på college. I løpet av kurset deltok flere av dem på collegetrinn, og noen fortsatte til og med etter løslatelsen.

En ting er å oppdage en ny verden, en annen er å finne en plass i den. Mens man kanskje oppdager fortida på egenhånd, må det andre til å lære oss sistnevnte. Jeg vokste opp som et utskudd i min egen familie, for så å leve som det i samfunnet, inntil samfunnet virkelig kasta meg ut. Fangepolitikken generelt og fengselspolitikken spesielt, er rein hevnpolitikk. Ikke vil de, og ikke kan de på egenhånd tilbakeføre individuell deltakelse i samfunnet. Collegelæreren som kom til undervisning i fengselet, ble den eneste kontakt med personer som ikke var en del av systemet.

Samværet med ham lærte meg at bestrebelsene for å bli en samfunnsborger strakte seg utenfor fengselsmurene, utenfor det systemet som hadde sperret meg inne. Her var mennesker som så mer i meg enn bare vrakgods og framtidige utgifter. Jeg så ikke på meg selv lenger som fange, men som en student.

Mitt samvær med lærerne i gymnaspensumet stod i skarp kontrast med personalet, da spesielt vokterne. Hver dags opprop til skolen ble uungåelig akopagnert med det å latterliggjøre oss og å håne oss. Celleransakelsene resulterte vanligvis i bortkomne bøker, notater da særlig foran prøver og tentamener, inntil jeg fant ut at jeg skulle gjemme dem i cellene til dem som ikke gikk på skolen. Ganske tidlig gav all sjikane og sabotering av mine forsøk på å lære noe, meg bare mer lyst til å fortsette.

Uansett, senere begynte jeg å føle empati for disse menneskene, samtidig som jeg jo mente at vi var alle i samme båt. Fengselet som holdt meg innesperret, holdt også dem innesperret. I motsetning til meg som hadde en løslatelsesdato, var de henvist til å tilbringe mesteparten av livet sitt innfor murene. (Og det gjør noe med mennesker). De levde under de samme skyer av negativitet og håpløshet som til da hadde svøpt mitt liv. Eneste forskjell var at jeg hadde funnet en vei ut av det. Jeg ble lenge nok i fengselsundervisningen i CRC, til at jeg fullførte kunstlinjen der, før jeg ble overført til en annen institusjon. Og igjen fant jeg meg en jobb i fengselsundervisningen, men nå uten mulighet til å fortsette egen gymnasundervisning.

Men jeg fortsatte å studere på egenhånd, og holdt fortsatt kontakt med utenverdenen. Noen få måneder før løslatelsen tok jeg kontakt med høyskoler og universiteter og ba om søknadskjema og studieplaner. Ikke en av dem svarte på mine henvendelser. Omsider fikk jeg noen utenforstående til å skaffe meg søknadsskjemaer og sendte dem inn til meg. Jeg søkte på California State University i Sacramento uten å nevne at jeg var under soning, og ble opptatt der.

Nylig løslatt og i gang med å tilpasse meg livet på utsida, møtte jeg opp på CSUS. Jeg fikk lite lønn og jeg brukte et studielån til å kjøpe meg en datamaskin. Jeg var forberedt på det akademiske, gjennom fengselsundervisningen, ferdigheter som gjorde det mulig å fordype meg i studentlivet. Jeg var ikke en eksfange på prøve klammerende til samfunnets ytterkant, men heller en deltagende og tilførende samfunnsborger.

I mine voksne år kom jeg inn på forberedende studier i psykologi. Jeg tok eksamen på CSUS den våren med laud, den første person i vår familie med høyskoleeksamen. Fire generasjoner i min familie var møtt frem til seremonien hvor jeg fikk min høyskoleeksamen. Jeg hadde da gått hele sirkelen kan man si, fra familiens sorte får, via de asosiale, til medlem av samfunnet, for så å bli familiemedlem igjen. Faren min som hadde kasta meg ut hjemmefra, hatt restriksjoner mot meg, holdt nå en familiesamling til ære for meg.

Jeg hadde hatt eksamen noen år da jeg fikk muligheten til å undervise i videregående skole i fengselet, hvor alt en gang startet for meg. Jeg fløy fra Reno til Sydcalifornia ukentlig for å undervise klassen. Jeg bokstavelig ristet over hele kroppen første gang døren ble slått igjen bak meg. Jeg ble tildelt et sett med nøkler av en fengselsbetjent som kalte meg hr. i stedet for fange, og da jeg gikk nedover korridoren mot klasserommet, slapp det ut en ukontrollert latter fra mitt bryst.

Jeg har undervist i gymnasfag i tre års tid nå, først i Sydcalifornia og nå i Sentral California hvor jeg koordinerer og dels underviser i tre fengsler. Og igjen hadde jeg sluttet sirkelen. Som en administrator og instruktør i fengselsundervisningen strebet jeg etter å fremme den kollegiale atmosfæren som betød

så mye for meg som fengselsstudent. Jeg la sammen første-håndskunnskap fra begge sider av muren. Min kriminelle løpebane ga meg tyngde nå istedenfor som før en upassende rollemodell. Og det beste av alt uansett, jeg får fremdeles den samme spente forventning når jeg ser de tindrende øyne til mine elever, som jeg selv følte da jeg stod foran min første ungdomsskoleklasse i fengselet.

Da retten bestemte straffen min ved å sende meg i fengsel er jeg sikker på at ingen av dem overveide at de gav meg muligheten til å gjøre det jeg mest av alt ønska å gjøre her i livet.

Vedtekter for FOKO

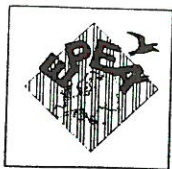
FORUM FOR OPPLÆRING INNENFOR KRIMINALOMSORGEN
NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON EDUCATION ASSOCIATION

1. Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen (FOKO) er norsk underavdeling av European Prison Education Association (EPEA).
2. FOKOs formål er
 - å fremme opplæring innenfor kriminalomsorgen i samsvar med rekkomendasjon nr.R(89)12, vedtatt av Europarådets ministerkomite 13.10.1989.
 - å bidra til økt profesjonalitet hos dem som er involvert i opplæring innenfor kriminalomsorgen.
 - å samarbeide med beslektede organisasjoner.
 - å støtte forskning og utviklingsarbeid knyttet til opplæring innenfor kriminalomsorgen.
3. Medlemskap i FOKO er åpent for enkeltpersoner knyttet til opplæring innenfor kriminalomsorgen eller beslektede fagområder. Medlemskap i FOKO innebærer også medlemskap i EPEA. Medlemskontingent blir fastsatt av årsmøtet.
4. Årsmøtet er FOKOs høyeste organ og vedtar retningslinjer for foreningens arbeid. Årsmøtet holdes hvert år i tilknytning til seminar i høsthalvåret. Årsmøtet skal ha denne dagsorden:
 - 1 åpning
 - 2 konstituering
 - a godkjenning av innkalling
 - b valg av møteledere
 - c valg av referenter
 - d godkjenning av dagsorden
 - 3 årsberetning
 - 4 regnskap
 - 5 inntømte forslag
 - 6 budsjett
 - 7 valg av styre som skal ha følgende sammensetning:
 - leder
 - nestleder
 - sekretær
 - kasserer
 - informasjonsansvarlig

Det skal også velges to varamedlemmer. Styret/varamedlemmer velges for en periode på to år, dog slik at leder, sekretær, informasjonsansvarlig og 1. vararepresentant velges det ene året og nestleder, kasserer og 2. vararepresentant året etter.

Årsmøtet velger også valgkomite med tre medlemmer, to revisorer, to kontaktpersoner til EPEAs organ og utsendinger til EPEAs konferanser. Alle medlemmer har stemmerett, og det er tillatt med stemmegiving pr. brev. Sakliste, årsmøteinncalling, vedtektsendringen og valgkomiteens innstilling sendes medlemmene senest tre uker før årsmøtet.

5. Styret har ansvar for å fremme FOKOs formål bl.a. ved
 - planlegging og gjennomføring av årsmøte og årlig seminar
 - å sende ut meldingsblad til medlemmene, 2-3 nr. pr. år
 - å bygge ut et nett av lokalkontakter ved de ulike virksomhetene innenfor kriminalomsorgen
6. Årsmøtet vedtar endringer i vedtektene med 2/3 flertall. Forslag til vedtektsendringer må foreligge skriftlig før årsmøtet.
7. FOKO kan oppløses gjennom årsmøtevedtak som krever 2/3 flertall. Disponering av evt. midler ved oppløsning avgjøres av årsmøtet.

EPEA BULLETIN...

02/97 December 1997

European
Prison
Education
Association

EPEA Membership

Current figures show the membership standing at 460 with representation from most European countries as well as USA and Australia. This is nicely on target for the **Vision 2006** objective of 800 members worldwide.

Members' Calendar 1998

Jan 09 - EPEA Membership Fees Due (See Column 2) 16 - Bulletin	Jul 01 - Newly Elected Officers in Place. Janine Duprey Kennedy assumes position as Chairperson
Feb Opportunity to write and send article(s) for Newsletter and Bulletin	Aug Opportunity to write and send article(s) for Newsletter and Bulletin
Mar 04- Elections : Nominations invited for new Deputy Secretary & Membership Secretary) 31- Cut-Off date for payment of Membership Fee (for right to vote)	Sep
Apr 03 - Steering Committee Meeting 15 - Newsletter (by Finland) 17 - Return of S/Comm Election Nominations	Oct 19 - Newsletter (by Scotland?)
May 15 - Election : Ballot Papers Distributed	Nov 06- Steering Committee Meeting Regional Reps for period 2 start.
Jun 12 - Ballot Papers Returned 19 - Bulletin 26 - Election Results	Dec 19 - Members receive EPEA Directory for 1998/99

England & Wales

☐ Liaison Persons

The New Liaison Persons for England and Wales are :

Judith Williams 24 Manor Avenue London SE4 1PD Tel. & 0181 694 1493 Fax	Pam Marston 52 Main Road Shirland Nr Alfreton Derbyshire DE55 6BB Tel. & 01773 830 768 Fax
--	---

Membership Fees

☐ Procedures for Payment

Liaison Persons (and single members) are asked to follow **one of these options** when sending membership fees -

1. **To the Treasurer (Cheque)** Send a cheque made out to 'European Prison Education Association' for the total amount together with a list of members in your country. A copy list should also be sent to the Membership Secretary.
2. **To the Treasurer (Cash)** Send cash (preferably GBP) for the total amount together with a list of members in your country. A copy list should also be sent to the Membership Secretary.
3. **To the Bank (Cheque)** Send a cheque made out to 'European Prison Education Association' for the total amount. At the same time a list of members in your country should be sent to the Treasurer with a memo that a cheque has been sent to the bank.. A copy list should also be sent to the Membership Secretary.

- Please remember that all bank transactions cost money, and that cheques for small amounts use up most of their value in transaction charges.

The Treasurer is -

The Membership Sec. is -

Dominic Henry
 Education Officer
 HMP Magilligan
 Limavady
 BT49 0LP
 N Ireland

Sonja Kurtén-Vartio
 Assistant Governor
 Vaasa Provincial Prison
 Postbox 30
 SF 65351
 Vaasa
 Finland

Note : If using option (3) above, send cheques to:
 Bank of Ireland, The Diamond, Coleraine,
 Northern Ireland

Account Number is 180 324 30
Sort Code is 90 - 48 - 00

France

☐ New Prison Publication

A new review, "Le Bulletin des Enseignants" is to be published three times a year jointly by the Ministries of Justice & Education to help teachers, educators and staff working in prisons to exchange information about their experiences. Each issue will have a **free page** for the EPEA

Scotland

☐ New Education Adviser

EPEA members in Scotland have welcomed Lillias Noble the newly appointed Education Adviser to the Scottish Prison Service. It is hoped she will join the EPEA and make a valuable contribution to the promotion of our principles.

Please send your **BULLETIN** articles to - **Paddy Rocks, Prison Education, Dundonald House, Belfast BT4 3SU, N Ireland.**

Conferences

☐ CEA in USA

The 53rd International Correctional Education Association Conference will be held in Salt Lake City, Utah, USA in July 1998. Contact Alice or Karen at -

Correctional Education Association
4380 Forbes Blvd.
Lanham, MD 20706

USA Tel: +1-301 918-1915 Fax: +1-301 918-1846
Membership Services: Tel: +1-800-783-1232
E-mail: steurer1@aol.com

Also please consider submitting a scholarly article to the 1998 Yearbook of Correctional Education, due in November. Send any articles to: Co-Editor, Frank B Wilderson Jr, Dept of Educational Psychology, University of Minnesota, 214 Burton Hall, 178 Pillsbury Dr, SE, Minneapolis, MN 55455, USA.
Tel: +1 -612 626-8697 or 624-3846

☐ Norway - Nordic Seminar on Prison Education Aug 98.

The Nordic Folk Academy (*Nordens Folkliga Akademi*) in Gotheburg invites in co-operation with Ministry of Justice in Denmark, Norway, Finland, The National Education Office in Hordaland, Norway, National Prison and Probation Administration of Sweden and representatives from the EPEA, North-West Region, to a seminar on Prison Education in August 21-24 1998, in Sørmarka (outside Oslo) Norway.

The seminar will be held in Nordic languages and is open primarily for prison teachers and administrators in the Nordic countries. However, participants could also come from other countries as long as the language situation is considered. Formal invitations will be sent within the different Nordic countries during the spring.

For more information please write to:
Ms Stina Tiainen, *Nordens Folkliga Akademi*, Box 12024,

Newsletter No. 14

☐ Articles for Publication

Contributions to the Newsletter should be sent to the current Editor in English, preferably on disk and preferably in 'Word' format. In each edition an article may be reproduced in another language (e.g. French, Spanish or German) but only if it is (a) reasonably short and (b) already translated into the 'other' language by the sender.

Note: No. 14 is now being produced in Finland -

Please send articles to:

Sonja Kurtén-Vartio
Vaasa Provincial Prison
Postbox 30
SF 65351
Vaasa
Finland

or

Claus Andersin
Pello Central Prison
92810 Pelsonsuo
Finland

Tel. +358 8 818 9111
Fax. +358 8 818 9214

Tel. +358-6 323 0476
Fax. +358-6 323 0477

Latvia

☐ Computers Needed

Two hundred students in Cesu 2nd evening (shift) secondary school are convicted 14-21 year old juveniles. One director and 14 teachers provide basic and secondary general education in two study languages - Latvian and Russian. The school needs 4 or 5 computers (even old or outdated) to fulfil the formal state obligatory education programme demands and ensure computing and information science subjects - but money resources are very limited in this area. The school would be very grateful for any assistance. Please send your terms or conditions to -

Sarmete Sviķe
Cesu 2nd Evening (shift) Secondary School
Gaujas str.23
Cesis, LV-4100 Tel. +371-41 20498
LATVIA Fax +371-41 23953

Thanking you in anticipation,
Sarmete

General Council Meeting

In line with the constitution, the EPEA General Council met at the Conference in Budapest. New Regional Representatives, serving on a staggered basis, were elected. by ballot

The Steering Committee of the EPEA, which meets every 6 months in some part of Europe now looks like this -

Officers:

Svenolov Svensson (Sweden)	- Chairperson
Janine Duprey-Kennedy (France)	- Deputy Chairperson
Paddy Rocks (N Ireland)	- Secretary
Dominic Henry (N Ireland)	- Treasurer
Sonja Kurtén-Vartio (Finland)	- Membership Sec

Regional Representatives:

Pam Lorenz (Ireland) *	- NW Region
Torfinn Langelid (Norway)	- NW Region
Katinka Mannaerts-Reijnders (Netherlands)	- Central
Carlo Reuland (Luxembourg)	- Central
James O'Hare (Scotland) *	- Mediterranean
Tony Vella (Malta)	- Mediterranean

* = Dropping off in 98

Pam Marston (England)	- NW Region
Katinka Mannaerts-Reijnders (Netherlands)	- Central
Rosalba Falsanisi (Italy)	- Mediterranean

...were elected to serve in the second period (98-00)

JUST TO REMIND YOU...

Please send your **Bulletin** articles to - Paddy Rocks,
Prison Education, Dundonald House, Belfast BT4 3SU,
N Ireland.

☎ +44 1232-525145

Fax +44 1232-525141

e-mail
prisoned@campus.bt.com

